Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

21. maj 2015 *

»Retligt samarbejde på det civilretlige område — retternes kompetence og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område — forordning (EF) nr. 44/2001 — artikel 23 — aftale om værneting — formkrav — elektronisk meddelelse, som varigt dokumenterer aftalen — begreb — almindelige salgsbetingelser, der kan læses og udskrives via et link, som gør det muligt at vise dem i et nyt vindue — teknik, hvorved accepten foretages ved et klik«

I sag C-322/14,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Landgericht Krefeld (Tyskland) ved afgørelse af 5. juni 2014, indgået til Domstolen den 4. juli 2014, i sagen:

Jaouad El Majdoub

mod

CarsOnTheWeb.Deutschland GmbH,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešič, og dommerne A. Ó Caoimh, C. Toader (refererende dommer), E. Jarašiūnas og C.G. Fernlund,

generaladvokat: M. Szpunar

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved A.-M. Rouchaud-Joët og W. Bogensberger, som befuldmægtigede

— Det Schweiziske Forbundved M. Jametti, som befuldmægtiget,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

* Processprog: tysk.

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 23, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1, herefter »Bruxelles I-forordningen«).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Jaouad El Majdoub, som er bilforhandler, og CarsOnTheWeb.Deutschland GmbH vedrørende det på sidstnævntes websted gennemførte salg af et motorkøretøj til sagsøgeren i hovedsagen.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Artikel 17, stk. 1, konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Bruxelles den 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved de efterfølgende konventioner om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention (herefter »Bruxelleskonventionen«), har følgende ordlyd:

»Såfremt parterne i tilfælde, hvor mindst én af dem har bopæl på en kontraherende stats område, har vedtaget, at en ret eller retterne i en kontraherende stat skal være kompetente til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, er alene denne ret eller retterne i den pågældende stat kompetente. En sådan aftale om værneting skal være indgået enten:

a) skriftligt eller mundtligt med skriftlig bekræftelse

eller

b) i en form, der er i overensstemmelse med den skik og brug, som parterne følger i deres indbyrdes forhold,

eller

c) inden for international handel, i en form, der er i overensstemmelse med en sædvane, som parterne har eller burde have kendskab til, og som inden for sådan handel er almindelig kendt og regelmæssigt fulgt af parter i aftaler af samme type inden for den pågældende handelsbranche.«

4 Det fremgår af anden betragtning til Bruxelles I-forordningen, at formålet med forordningen er at gøre reglerne for retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område ensartede og forenkle formaliteterne med henblik på en hurtig og enkel anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i medlemsstater, der er bundet af denne forordning.

5 11. og 12. betragtning til forordningen, hvori der redegøres for forholdet mellem de forskellige kompetenceregler og formålet med disse regler, har følgende ordlyd:

»(11) Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtes bopæl som det principielle kriterium, og dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af sagens genstand eller

af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. For at gøre de fælles regler mere gennemsigtige og undgå kompetencekonflikter bør juridiske personers bopæl defineres selvstændigt.

(12) Som kompetencekriterium bør sagsøgtes bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje.«

6 Det fremgår af 19. betragtning til forordningen, at det er nødvendigt at sikre kontinuiteten mellem Bruxelleskonventionen og denne forordning.

7 Bruxelles I-forordningens artikel 2, stk. 1, fastsætter det princip, hvorefter de personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, skal sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.

8 Forordningens artikel 3, stk. 1, er indeholdt i forordningens kapitel II og bestemmer følgende:

»Personer, der har bopæl på en medlemsstats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2-7.«

9 Det nævnte kapitel II indeholder afdeling 7 med overskriften »Aftaler om værneting«. Artikel 23, som henhører under denne afdeling, fastsætter følgende i stk. 1 og 2:

»1. Såfremt parterne i tilfælde, hvor mindst en af dem har bopæl på en medlemsstats område, har aftalt, at en ret eller retterne i en medlemsstat skal være kompetente til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, er denne ret eller retterne i den pågældende medlemsstat kompetente. Medmindre parterne har aftalt andet, er denne ret eller disse retter enekompetente. En sådan aftale om værneting skal være indgået:

a) skriftligt eller mundtligt med skriftlig bekræftelse, eller

b) i en form, der er i overensstemmelse med den skik og brug, som parterne følger i deres indbyrdes forhold, eller

c) inden for international handel, i en form, der er i overensstemmelse med en sædvane, som parterne har eller burde have kendskab til, og som inden for sådan handel er almindelig kendt og regelmæssigt fulgt af parter i aftaler af samme type inden for den pågældende handelsbranche.

2. Med »skriftligt« sidestilles enhver elektronisk meddelelse, som varigt dokumenterer aftalen om værneting.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

10 På det websted, som tilhører sagsøgte i hovedsagen, der har hjemsted i Amberg (Tyskland), købte sagsøgeren i hovedsagen, som er en bilforhandler i Köln (Tyskland), et eldrevet motorkøretøj til en meget fordelagtig pris. Købet blev imidlertid annulleret af sælgeren, idet det, da køretøjet skulle gøres klar til transport med henblik på levering til køberen, blev konstateret, at det angiveligt var blevet beskadiget.

11 Da sagsøgeren i hovedsagen var af den opfattelse, at der blot var tale om et påskud for at annullere dette salg, der ikke er fordelagtigt for sælgeren på grund af den lave salgspris, anlagde han sag ved Landgericht Krefeld. Han har nedlagt påstand om, at sælgeren tilpligtes at overdrage ejendomsretten til det nævnte køretøj.

12 Sagsøgeren i hovedsagen har gjort gældende, at hans aftalepartner er sagsøgte i hovedsagen, som har hjemsted i Tyskland, og ikke dennes moderselskab med hjemsted i Belgien, og at den forelæggende ret derfor har kompetence til at behandle den pågældende sag.

13 Sagsøgte i hovedsagen har derimod anført, at de tyske retter ikke er kompetente i denne forbindelse. Artikel 7 i de almindelige salgsbetingelser for en transaktion foretaget på internettet, hvilke er tilgængelige på dette selskabs websted, indeholder en værnetingsaftale til fordel for en ret beliggende i Leuven (Belgien). Desuden har sagsøgte i hovedsagen gjort gældende, at selskabet ikke har egenskab af aftalepartner med sagsøgeren i hovedsagen, idet denne egenskab tilkommer dets moderselskab. Sagsøgeren i hovedsagen kan ikke have været ubekendt hermed, idet han dels anmodede det belgiske moderselskab om at udstede en faktura uden merværdiafgift, hvilken faktura blev udstedt til ham med det belgiske moderselskabs data, dels indbetalte prisen for det pågældende motorkøretøj til en belgisk konto.

14 Sagsøgeren i hovedsagen er, uden at bestride denne betalingsfremgangsmåde, imidlertid af den opfattelse, at værnetingsaftalen i denne artikel 7 ikke er blevet gyldigt indføjet i salgsaftalen, idet værnetingsaftalen ikke har en skriftlig form i overensstemmelse med kravene i Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 1, litra a). Han har anført, at sagsøgte i hovedsagens webside, som indeholder selskabets almindelige salgsbetingelser, ikke åbnes automatisk ved registreringen eller ved hver salgstransaktion. Tværtimod skal der klikkes på et felt med anvisningen »Klik her for at åbne de almindelige leverings- og betalingsbetingelser i et nyt vindue« (teknik, hvorved accepten foretages ved et klik, og som benævnes »click-wrapping«). Kravene i Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 2, er imidlertid kun opfyldt, såfremt vinduet med disse almindelige betingelser åbnes automatisk. Desuden er værnetingsaftalen ligeledes ugyldig, fordi den er vilkårlig og overraskende.

15 Den forelæggende ret ønsker oplyst, om den teknik, hvorved accepten foretages ved et klik, og hvorved en køber får adgang til de almindelige salgsbetingelser på et websted ved at klikke på et hyperlink, der åbner et vindue, opfylder kravene i Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 2. For så vidt som disse betingelser kan gemmes og udskrives særskilt, er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt en sådan teknik kan anses for en elektronisk meddelelse, som varigt dokumenterer salgsaftalen, og dermed anses for at have en skriftlig form i denne bestemmelses forstand. Hvis dette nemlig er tilfældet, vil værnetingsaftalen til fordel for en belgisk ret være gyldig, og Landgericht Krefeld vil ikke være kompetent til at påkende tvisten.

16 Desuden er den forelæggende ret af den opfattelse, at sagsøgeren i hovedsagens aftalepartner er det selskab, der har hjemsted i Tyskland, ikke selskabets belgiske moderselskab. Såfremt der ikke foreligger nogen værnetingsaftale, skal den sag med påstand om overdragelse af ejendomsret, som er indbragt for den forelæggende ret, følgelig føres i Tyskland. Sagsøgeren i hovedsagen kan imidlertid ikke anse denne aftale for at være overraskende, idet han havde fået kendskab til, at den af ham indgåede salgsaftale havde et grænseoverskridende element, og idet han havde anmodet om udstedelse af en international faktura, der angav det nævnte moderselskabs data.

17 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 2, ikke kræver, at en af aftalepartnerne faktisk har udskrevet eller gemt værnetingsaftalen. Ifølge den forelæggende ret opstiller denne bestemmelse alene en betingelse om, at det er muligt varigt at dokumentere aftalen. Således skal den elektroniske meddelelse for at opfylde kravene i nævnte artikel 23, stk. 2, muliggøre en sådan varig dokumentation.

18 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at den teknik, hvorved accepten foretages ved et klik, og som er genstand for den tvist, der verserer for den, både gjorde det muligt at udskrive og gemme de i værnetingsaftalen indeholdte almindelige betingelser, idet teksten til disse almindelige betingelser åbnedes på en særskilt side efter et klik og kunne udskrives eller gemmes af en aftalepartner. Det er i denne henseende uden betydning, om vinduet med de nævnte betingelser åbnedes automatisk.

19 På denne baggrund har Landgericht Krefeld besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Opfylder det såkaldte »click-wrapping« de krav, der stilles til en elektronisk meddelelse som omhandlet i [Bruxelles I-forordningens] artikel 23, stk. 2[…]?«

Om det præjudicielle spørgsmål

20 Med sit præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 2, skal fortolkes således, at den teknik, hvorved de almindelige betingelser, der er anført i en elektronisk indgået salgsaftale som den i hovedsagen omhandlede, og som indeholder en værnetingsaftale, accepteres ved et klik, i denne bestemmelses forstand udgør en elektronisk meddelelse, der varigt dokumenterer værnetingsaftalen.

21 Således som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, er omstændighederne i hovedsagen i det væsentlige kendetegnet derved, at en potentiel køber forud for et køb udtrykkeligt skal acceptere sælgerens almindelige salgsbetingelser ved at sætte kryds i det relevante felt. Denne handling fører imidlertid ikke automatisk til, at dokumentet med sælgerens almindelige betingelser åbnes, idet det desuden er nødvendigt at klikke yderligere en gang på et bestemt hyperlink beregnet til dette formål.

22 Det er i hovedsagen ubestridt, at de pågældende almindelige betingelser indeholder en værnetingsaftale, der fastsætter, at kompetencen til at påkende tvister som den i hovedsagen omhandlede tilkommer en ret beliggende i Leuven. Sagsøgeren i hovedsagen er imidlertid af den opfattelse, at den teknik, hvorved de almindelige betingelser accepteres ved et klik, ikke opfylder kravene i Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 2, idet det vindue, der indeholder disse betingelser, hverken åbnes automatisk ved registreringen på webstedet eller i forbindelse med en transaktion. Følgelig kan denne værnetingsaftale ikke gøres gældende over for ham.

23 Det skal derfor prøves, om der under sådanne omstændigheder kan rejses tvivl om gyldigheden af en værnetingsaftale, der er indeholdt i en elektronisk indgået aftale, som omhandlet i Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 2, når den teknik, hvorved accepten foretages ved et klik, bliver anvendt.

24 I denne henseende bemærkes indledningsvis, at det fremgår af ordlyden af Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 1, at den kompetence hos en ret eller retterne i en medlemsstat, som aftaleparterne indgår en aftale om i en aftale om værneting, i princippet er eksklusiv. For at være gyldig skal denne aftale være indgået enten skriftligt, mundtligt med skriftlig bekræftelse eller i en form, der er i overensstemmelse med den skik og brug, som parterne følger i deres indbyrdes forhold, eller, inden for international handel, med en sædvane, som parterne har eller burde have kendskab til. I medfør af denne artikels stk. 2 skal »enhver elektronisk meddelelse, som varigt dokumenterer aftalen om værneting« anses for at være »skriftlig […]«.

25 Det bemærkes, at bestemmelserne i Bruxelles I-forordningens artikel 23 skal fortolkes strengt for så vidt angår de deri opstillede betingelser, idet de både udelukker den kompetence, der følger af det almindelige princip i forordningens artikel 2 om, at sag skal anlægges, hvor sagsøgte har bopæl, og de specielle kompetenceregler i forordningens artikel 5-7 (jf. analogt dom MSG, C-106/95, EU:C:1997:70, præmis 14 og den deri nævnte retspraksis).

26 For det første fremgår det klart af Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 1, at bestemmelsens anvendelsesområde er begrænset til de tilfælde, hvor parterne har »aftalt«, at en ret skal være kompetent. Som det fremgår af 11. betragtning til forordningen, er det denne viljesoverensstemmelse

mellem parterne, der i medfør af princippet om parternes frie vilje begrunder, at valget af en ret gives forrang for den ret, der ellers eventuelt ville have haft kompetence i henhold til forordningen (dom Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, præmis 26).

27 I denne henseende bemærkes, at for så vidt som Bruxelles I-forordningen i forholdet mellem medlemsstaterne erstatter Bruxelleskonventionen, gælder den af Domstolen anlagte fortolkning af denne konventions bestemmelser ligeledes for forordningens bestemmelser, når bestemmelserne i disse instrumenter kan sidestilles med hinanden (jf. bl.a. dom Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, præmis 18).

28 Dette er tilfældet for så vidt angår nævnte konventions artikel 17, stk. 1, og Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 1, der stort set er affattet enslydende (dom Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, præmis 19).

29 Domstolen har med hensyn til Bruxelleskonventionens artikel 17, stk. 1, fastslået dels, at bestemmelsen, ved at gøre gyldigheden af en aftale om værneting betinget af en »aftale« mellem parterne, pålagde den ret, ved hvilken sagen verserede, først og fremmest at prøve, om den aftale, som tillagde retten kompetence, faktisk havde været genstand for parternes samstemmende vilje, som skal være udtrykt klart og præcist, dels at formkravene i den nævnte artikel skal sikre, at den samstemmende vilje faktisk er godtgjort (jf. dom MSG, C-106/95, EU:C:1997:70, præmis 15 og den deri nævnte retspraksis).

30 Det følger heraf, at et af formålene med Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 1 – i lighed med formålet med Bruxelleskonventionens artikel 17, stk. 1 – er at sikre, at der reelt er opnået enighed mellem de berørte (jf. dom Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).

31 I det foreliggende tilfælde har den i hovedsagen omhandlede køber, således som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, udtrykkeligt accepteret de pågældende almindelige betingelser ved at sætte kryds i det relevante felt på den omhandlede sælgers websted.

32 For det andet fremgår det af Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 2, der i forhold til Bruxelleskonventionens artikel 17 udgør en ny bestemmelse, som er blevet tilføjet med henblik på at tage hensyn til udviklingen af nye kommunikationsteknikker, at gyldigheden af en værnetingsaftale som den i hovedsagen omhandlede bl.a. kan afhænge af muligheden for at dokumentere aftalen varigt.

33 I denne henseende fremgår det af en ordlydsfortolkning af denne bestemmelse, at bestemmelsen opstiller et krav om, at der skal gives mulighed for varigt at dokumentere værnetingsaftalen, uafhængigt af spørgsmålet om, hvorvidt teksten til de almindelige betingelser faktisk er blevet varigt dokumenteret af køberen, efter eller før den pågældende satte kryds ved det felt, der angav, at vedkommende havde accepteret de nævnte betingelser.

34 Det fremgår desuden klart af professor Fausto Pocars forklarende rapport til konventionen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, undertegnet i Lugano den 30. oktober 2007 (EUT 2009 C 319, s. 1, punkt 109), at kriteriet for, om formkravet i denne bestemmelse er opfyldt, er, »om det er muligt at dokumentere en elektronisk meddelelse varigt ved at udskrive den eller gemme en sikkerhedskopi på et bånd eller en disk eller opbevare den på anden vis«, og at dette er tilfældet, »selv om der ikke foreligger en sådan varig dokumentation«, således at »dokumentationen ikke er en betingelse for aftalens formelle gyldighed eller eksistens«.

35 Denne konklusion bekræftes ligeledes af en historisk og teleologisk fortolkning af Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 2. Det fremgår således af begrundelsen til det forslag til Rådets forordning (EF) om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i

borgerlige sager, herunder handelssager, som blev forelagt af Kommissionen i Bruxelles den 14. juli 1999 (KOM(1999) 348 endelig udg.), at det med denne bestemmelse tilsigtes, at kravet om en »skriftlig« aftale eller en »skriftligt« bekræftet mundtlig aftale ikke anfægter gyldigheden af en værnetingsklausul, som er aftalt på anden vis end ved en skriftlig aftale, men som kan ses på en skærm.

36 Formålet med denne bestemmelse er derfor at sidestille bestemte elektroniske meddelelsesformer med den skriftlige form med henblik på at forenkle den elektroniske indgåelse af aftaler, idet der også er blevet foretaget en meddelelse af de pågældende oplysninger, såfremt disse oplysninger gøres tilgængelige på en skærm. Det er, for at en elektronisk meddelelse skal kunne frembyde de samme garantier, navnlig på bevisområdet, tilstrækkeligt, at det er muligt at gemme og udskrive oplysningerne inden aftaleindgåelsen.

37 Domstolen har i forbindelse med en fortolkning af artikel 5, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF af 20. maj 1997 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg (EFT L 144, s. 19), i medfør af hvilken forbrugeren skal »modtage« bestemte oplysninger »skriftligt eller på et andet varigt medium«, i præmis 51 i dom Content Services (C-49/11, EU:C:2012:419) ganske vist fastslået, at en handelsmæssig adfærd, der består i kun at gøre oplysninger tilgængelige via et hyperlink på et websted, ikke opfylder kravene i den nævnte bestemmelse, idet disse oplysninger hverken er »givet« af den pågældende virksomhed eller »modtage[t]« af forbrugeren i denne bestemmelses forstand, og idet et sådant websted ikke kan anses for at være et »varigt medium« som omhandlet i nævnte artikel 5, stk. 1.

38 Det må imidlertid fastslås, at denne fortolkning ikke kan overføres til Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 2, idet såvel ordlyden af artikel 5, stk. 1, i direktiv 97/7, der udtrykkeligt kræver, at meddelelsen af oplysningerne til forbrugerne skal ske på et varigt medium, som formålet med denne bestemmelse, der specifikt vedrører forbrugerbeskyttelse, adskiller sig fra ordlyden af og formålet med nævnte artikel 23, stk. 2.

39 Det er i hovedsagen ubestridt, at den teknik, hvorved accepten foretages ved et klik, gør det muligt at udskrive og gemme teksten i de omhandlede almindelige betingelser inden aftaleindgåelsen. Den omstændighed, at den webside, som indeholder disse betingelser, ikke åbnes automatisk ved registreringen på webstedet og ved hver købstransaktion, kan derfor ikke rejse tvivl om gyldigheden af værnetingsaftalen.

40 Henset til de ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at Bruxelles I-forordningens artikel 23, stk. 2, skal fortolkes således, at den teknik, hvorved de almindelige betingelser, der er anført i en elektronisk indgået salgsaftale som den i hovedsagen omhandlede, og som indeholder en værnetingsaftale, accepteres ved et klik, i denne bestemmelses forstand udgør en elektronisk meddelelse, der varigt dokumenterer værnetingsaftalen, når denne teknik gør det muligt at udskrive og gemme teksten i disse betingelser inden aftaleindgåelsen.

Sagens omkostninger

41 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 23, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at den teknik, hvorved de almindelige betingelser, der er anført i en elektronisk indgået salgsaftale som den i hovedsagen omhandlede, og som indeholder en værnetingsaftale, accepteres ved et klik, i denne bestemmelses forstand udgør en elektronisk meddelelse, der varigt dokumenterer værnetingsaftalen, når denne teknik gør det muligt at udskrive og gemme teksten i disse betingelser inden aftaleindgåelsen.

Underskrifter